

Zemědělský
výzkumný ústav
Kroměříž, s. r. o.
Havlíčková 2787
767 01 Kroměříž
tel.: 573 317 138
573 317 141
www.vukrom.cz

OBILNÁŘSKÉ LISTY 2/2004

Časopis pro agronomy
nejen s obilnářskými informacemi
XII. ročník

P.P.
O.P. 713 13/02
767 01 Kroměříž 1

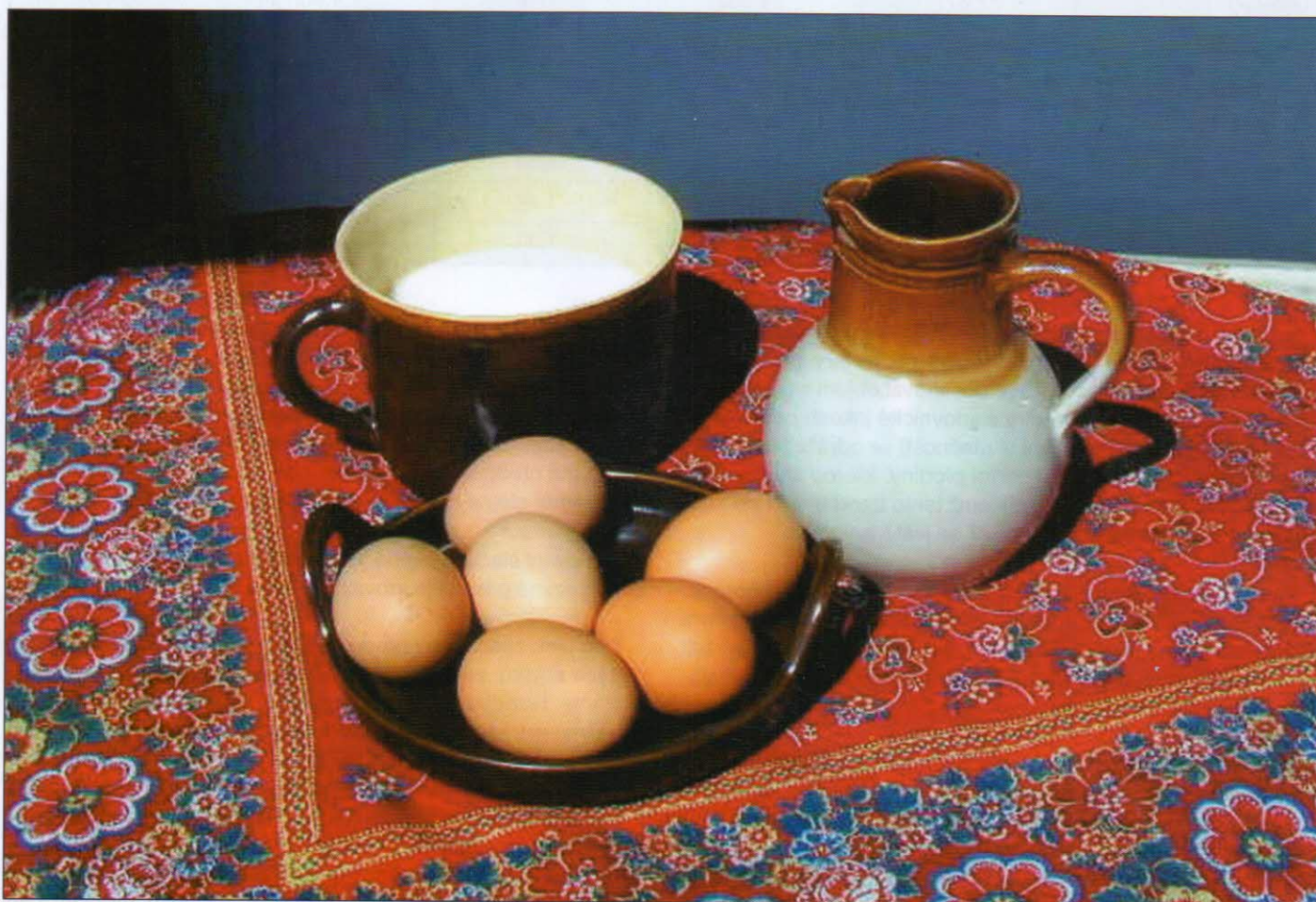

foto: L. Tvarůžek

Z obsahu:

- ✓ Pěstování sladovnického ječmene
- ✓ Stav a doporučení ošetření ozimů v jarním období
- ✓ Agrokrom a katastr nemovitostí
- ✓ Fungicidní ochrana řepky a obilnin
- ✓ Odplevelení obilnin
- ✓ Herbicidní ochrana cukrovky
- ✓ Výživa a hnojení obilnin

Úspěšné pěstování jarního ječmene pro sladovnické účely je závislé na inovaci pěstebních technologií

Ing. Marie Váňová, CSc., Ing. Karel Klem PhD.,
Zemědělský výzkumný ústav Kroměříž, s.r.o.

Pěstování sladovnického ječmene se potýká u nás v posledních letech s nízkou výnosovou úrovní a nestálou jakostí. Zatímco od roku 1960 do roku 1991 byl zaznamenán růst výnosů ječmene (v průměru asi o 70 kg.ha⁻¹ ročně), od roku 1992 nejenže došlo k prudkému poklesu výnosů, ale jejich trend je nadále klesající (úbytek v průměru 38 kg.ha⁻¹). V roce 2000 byla celková produkce dokonce nejnižší od roku 1968, při průměrném výnosu pouze 3,22 t.ha⁻¹. Výnosy a celková produkce v roce 2003 je v tab. č. 1.

Naproti tomu situace v exportu sladu se vyvíjí příznivě. Po poklesu v letech 1996 a 1997 se v roce 1998 i 1999 podařilo vyvézt více než třetinu vyprodukovaného sladu (Míša, 2001). Situaci ovšem komplikují značné výkyvy ve sladovnické kvalitě, které zaznamenáváme

Tab. č. 1: Produkce jarního ječmene v ČR v roce 2003 dle krajů

Kraj	Ječmen jarní – 2003				
	Plocha 2002	Plocha 2003	Index	Výnos 2003	Sklizeň 2003
	ha	ha	03 / 02	t / ha	t
Hl. město PRAHA	1360	1725	1,27	4,34	7487
Jihočeský	27 881	36 016	1,29	3,63	130 738
Plzeňský	20 871	26 911	1,29	3,61	97 149
Karlovarský	5 222	5 818	1,11	3,67	21 352
Ústecký	22 677	24 552	1,08	4,06	99 681
Liberecký	6 050	4 951	0,82	3,73	18 467
Královéhradecký	16 228	18 428	1,14	4,01	73 896
Pardubický	20 085	27 306	1,36	3,82	104 309
Jihomoravský	45 750	70 387	1,54	3,93	276 621
Moravskoslezský	16 464	23 787	1,44	3,82	90 866
Česká republika	345 153	451 137	1,31	3,90	1 760 541

v posledních letech. Zatímco v letech 1981–1999 s výjimkou ročníku 1993 se základní technologické parametry pohybovaly v příznivých mezích, v roce 2000 dosahoval objem sladovnického ječmene splňující parametry sladovnické jakosti pouze 20% (Prokeš, 2002). Tyto negativní skutečnosti se odrážejí na poklesu osevní plochy tradiční exportní plodiny, kterou sladovnický ječmen po dlouhou dobu byl, přičemž tento trend trvá již od konce 70. let 20. století a od roku 1997 se ještě zvýraznil.

Naopak hlavní evropští producenti sladovnického ječmene, jako je Dánsko, Německo, Velká Británie a Francie svoje osevní plochy sladovnického ječmene v posledních letech udržují a mnohdy zvyšují, při vysokém podílu produkce dosahující sladovnické kvality (okolo 50%).

Ačkoliv je od roku 2001 zřetelná zvýšená pozornost věnovaná pěstování sladovnického ječmene, spojená rovněž se stabilizací osevních ploch a výnosů, stále lze jen stěží hovořit o konkurenceschopné produkci, jestliže vyspělé evropské země dosahují průměrného výnosu, který je přibližně o 1,5 t.ha⁻¹ vyšší.

Jaké jsou tedy možnosti zvýšení úrovně pěstitelských technologií sladovnického ječmene a dosažení vysoké konkurenceschopnosti produkce? Chtělo by se říci, že dobré, neboť pokusné výsledky prokazují, že v našich podmínkách jsou realizovatelné výnosy sladovnického ječmene přibližující se výnosové úrovni 10 t.ha⁻¹ při špičkových parametrech sladovnické kvality (tab. č. 2). To je ovšem v pokusech, a nebo u pěstitelů kteří věnují jarnímu ječmeni zvláštní péči, bez které se tato plodina neobejde.

Osevní postupy

Pěstební technologie obilovin prodělaly v posledním desetiletí řadu změn, většinou vynucených vývojem na trhu a potřebou snižování nákladů. Nejzávažnější dopad na pěstitelské technologie sladovnického jarního ječmene má změna struktury osevních postupů, v níž došlo nejen ke snižování ploch tradiční předplodiny cukrovky a brambor, ale také k úbytku víceletých pícnin na orné půdě. Tento úbytek byl z velké části nahrazen ozimou pšenicí či ozimou řepkou. Okopaniny a především cukrovka a bram-

bory přitom jsou jako předplodiny pro jarní ječmen nenahraditelné z pohledu půdní struktury, obsahu makroprvků a především dynamiky uvolňování minerálního dusíku. Řepka jako plodina, která zaznamenala značný nárůst pěstební plochy, se doposud nestala alternativou pro náhradu za chybějící okopaniny, i když pro to má předpoklady. V našich pokusech se výnosově umístila na téměř stejné úrovni jako předplodina cukrovka.

Pěstování sladovnického ječmene jako druhé obilniny, zpravidla po ozimé pšenici je provázáno řadou rizik.

Tyto jsou způsobeny především pomalým rozkladem posklizňových zbytků, zejména na pozemcích, kde dochází k zaorávání slámy. Rozklad organické hmoty při absenci aplikace dusíku na slámu má za následek jeho zpomalení a poutání minerálního dusíku z půdní zásoby. Ten pak chybí v kritickém období vzcházení a odnožování jarního ječmene. Následně jeho uvolňování v nejméně vhodném období, tedy od druhé poloviny sloupkování, a to pak souvisí s větší možností zhoršení sladovnické kvality (obsah dusíkatých látek) a snížení výtěžnosti předního zrna. Velmi častý je také pokles výnosové úrovně v důsledku zhoršení fyzikálního stavu půdy, nižšího obsahu živin, či přenosu houbových patogenů napadajících kořeny a báze stébel, či klasy. Na poklesu výnosu se podílí především nižší počet produktivních odnoží, jako důsledek nepříznivých podmínek (imobilizace minerálního dusíku) v průběhu odnožování. Využití obilniny jako okrajové předplodiny pro sladovnický ječmen by mělo být provázáno vývojem managementu posklizňových zbytků s cílem urychlení jejich rozkladu již v průběhu podzimu. Zde je nezbytné využívat kombinace opatření směřujících k tomuto cíli, především pak kvalitního rozdrčení slámy s rovnoměrným rozptylem, nízkého strniště, aplikace kapalného dusíku v kombinaci se snadno rozložitelnými cukry (Beta – Lique + DAM 390), včasné podmítky s volbou hloubky a jejího ošetření podle vláhových poměrů apod.

Současně by bylo vhodné nahradit výpadek ploch cukrovky jinými předplodinami, kde se jako perspektivní jeví především ozimá řepka a mák. Tyto se rychlostí rozkladu posklizňových zbytků i zanechávaným fyzikálním stavem půdy přibližují včas sklizené cukrovce.

